

CÜZ - KÜLL & CÜZ'İ - KÜLLÎ

"Cüz: Kısım. Parça.

Küll: Tüm. Bütün

Cüz'î: Cüze ait olan. Birimlerden meydana gelen topluluğun her bir birimi.

Küllî: Külle mensup. Umumî. Birimlerden meydana gelen topluluğun tamamı."

"Bir küll ne şeye muhtaç ise, cüz'ü de o şeye muhtaçtır." Mesnevî-i Nuriye

Nur Külliyyatı'nda cüz, küll, cüz'î, küllî kelimeleri çokça geçer. Cüz, parça; külli ise bütün demektir.

Lügat mânasıyla, küllî, 'bütüne ait, külle mensup'; cüz'î ise 'parçaya ait, parçaya mensup' demek oluyor. İstilahta ise durum oldukça farklı.

Seyyid Şerif Cürcânî'nin Tarifat adlı eserinde, "küllî", 'tasavvuru ortaklık vukuunu men etmeyen şey', "cüz'î" ise, 'tasavvuru ortaklık vukuunu men eden şey' olarak tarif edilmiş ve küllî için "insan", cüzî için ise "Zeyd" misâl verilmiş.

Zeyd ismi ülkemizde kullanılmadığı için onun yerine Hasan diyerek bu tarifleri şöyle açıklayabiliriz. İnsan denildiği zaman bütün bir insanlık âlemi hatıra gelir. Bu topluluktan birisine insan denilmesi diğerine de denilmesine mâni değil. Yani bu küllî mânâ, ortaklığı men etmez. Ama cüz'î, ortaklığı men eder; ismi Hasan olan birisine Osman diyemezsiniz. Hasan da Osman da ortaklığı kabul etmeyen müstakil fertlerdir.

Şu cümle dikkatle incelendiğinde küllînin ıstılah mânası çok daha iyi anlaşılıyor:

"... Efratça kesretli bir küllînin icadı, bir tek cüz'înin icadı kadar sühuletlidir. Ve en âdi bir cüz'îde, en yüksek bir kıymet-i san'at gösterilebilir." Sözler

"Efratça kesretli bir küllî," ifadesi üzerinde önemle durmak gerekiyor. Demek ki, küllînin fertleri var. Küllün ise fertleri değil parçaları, kısımları vardır.

İnsan dediğimiz zaman bütün insanları içine alan küllî bir mânâ hatıra gelir. Her bir insan bu küllînin bir ferdidir.

Küllî, bir cins, bir topluluk, bir şahs-ı manevî. Cüz'î ise o küllînin bir ferdi.

Küllî ile cüz'î aynı isimle anılırlar, ama küll ile cüze aynı isim verilmez. İnsan küllî bir mânâdır ve bir tek insana da insan deriz. Ama tek bir insanı bir küll olarak düşündüğümüzde onun, meselâ, koluna insan diyemiyoruz; bir ağacın yaprağına yahut dalına ağaç diyemediğimiz gibi.

Bu dört kelime Nur Külliyyatı'nda tevhidi isat için kullanılır. Şöyle ki:

Bir küllün parçaları yahut bir küllînin fertleri ayrı İlâhlara isnat edilemezler. Parçayı kim yaratmışsa bütünü de o yaratmıştır; fert kimin mahlûku ise nevi de onun mahlûkudur.

İnsan bedeni bir küll, bir bütün. Her bir organ ise o bedenin bir cüzü, bir parçası. Yer küremizin tümünü bir küll olarak değerlendirdiğimizde dağlar, ovalar, denizler o küllün cüzleri olurlar. Bir organı kim yaratmışsa bedenin yaratıcısı da Odur; bir dağ kimin mülkü ise bütün yer küresi de O'nun mülküdür.

Nur Külliyyatı'nda, "*Bir küll ne şeye muhtaçsa cüzü de o şeye muhtaçtır.*" buyrulur. Bir elin vazife görmesi için bütün bir bedenin ahenk içinde çalışması gerekiyor. Bedenin çalışması da kâinattaki bütün sistemlerin nizamına bağlı. Demek ki, kâinatta kim tasarruf ediyorsa, parmağımızın hareketini yaratan da ancak O.